

УДК 334.012.82:636

НАЛАГОДЖЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ПТАХОПРОДУКТОВОМУ ПІДКОМПЛЕКСІ

*О. Булик, к.е.н., М. Андрушко, к.е.н., Н. Зеліско, к.е.н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Процес інтеграції у виробництві продукції птахівництва характерний для всіх розвинутих країн світу. Україна також має досвід ведення промислового птахівництва на базі інтеграційних об'єднань. Проте, незважаючи на значну кількість публікацій і досліджень у цьому напрямі, питання саме вертикальної інтеграції у птахівництві залишається актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інтеграційних процесів висвітлено у працях багатьох вітчизняних учених. Зокрема В.А. Балашенко, Н.Р. Руденко та О.А. Зеніна досліджували проблеми вертикальної інтеграції у м'ясному птахівництві США; О.Д. Онищук на базі інноваційного розвитку пропонувала трансформаційні процеси в агропромисловому виробництві. Питання функціонування ринку агропромислової продукції та продуктивних підкомплексів висвітлено у працях П.Т. Саблука та М.К. Пархомця; Ю.О. Рябоконт вивчав рівень інноваційного забезпечення у птахівництві, який сприяв утворенню великих інтегрованих структур.

Постановка завдання. Наше завдання – дослідження інтеграційних процесів у вітчизняному птахівництві та налагодження інтеграційних зв'язків у птахопродуктовому підкомплексі.

Виклад основного матеріалу. Ведення промислового птахівництва на базі інтеграційних об'єднань – це один із способів підвищення ефективності галузі загалом. Однак сьогодні функціонують переважно об'єднання, створені на основі горизонтальної інтеграції. Сюди належать вузькоспеціалізовані підприємства, які виконують конкретну технологічну операцію або групу операцій із виробництва кінцевої продукції. Особливістю такої інтеграції є єдність цілей одиниць, які об'єднуються у виробництві, переробці та збуті продукції.

Погоджуємося з думкою В.К. Пархомця про те, що функціонування продуктивних підкомплексів базується не лише на основі агропромислової інтеграції. Важливу роль тут відіграє територіальна інтеграція різних видів трудової діяльності, які пов'язані з виробництвом, переробкою сільськогосподарської сировини, зберіганням, транспортуванням і доведенням кінцевої продукції до споживача. Тому на формування агропромислових територіальних комплексів впливають такі основні чинники: природні умови; рівень економічного розвитку територій; науково-технічний прогрес; народногосподарські потреби у продукції АПК; особливості розселення і наявність великих населених пунктів; забезпечення трудовими ресурсами та їх навички, транспортні умови тощо. При цьому в конкретних природних і соціальних економічних умовах регіону дія кожного чинника буде неоднозначною [3, с. 10]. Це стосується функціонування не лише АПК, а й регіональних підкомплексів.

У практиці сільськогосподарського виробництва в сучасних умовах виділяють вертикальну і горизонтальну інтеграцію. Вертикальна інтеграція характеризується не

поєднанням, а злиттям внутрішньо пов'язаних між собою ступенів одного виробничого процесу під єдиним керівництвом. Продукцію одного ступеня передають іншому всередині одного підприємства. На відміну від горизонтального типу, підприємства вертикальної інтеграції замикають процес виробництва від вирощування птиці до виробництва кормів, виготовлення устаткування, забою птиці та реалізації продукції.

У межах інтеграційних об'єднань існують відповідні важелі регулювання, які мають вплив на їх функціонування. На нашу думку, основними такими важелями є узгодження цінової системи, обсягів продажу й асортименту продукції птахівництва, а також система контролю якості продукції в межах інтеграційних об'єднань.

Мета створення інтеграційних систем – підвищення економічної ефективності підприємств і господарств, що увійшли до їх складу; забезпечення стабільної сировинної бази; перехід на передові технології зберігання, переробки і реалізації готової продукції, що у свою чергу сприятиме завоюванню нових ринків збуту та одержанню максимальних доходів усіма їх учасниками [2, с. 128].

Одним зі способів підвищення ефективності невеликих за розміром птахівничих підприємств є створення ними виробничо-збутових кооперативів, мета яких – співпраця з підприємствами, що виробляють засоби для виробництва продукції птахівництва.

У процесі досліджень ефективності функціонування птахівничих підприємств ми скористалися кластерним аналізом, за допомогою якого було визначено три кластери підприємств: низькоефективні, середноефективні й ефективні. За допомогою показників, які були задіяні в цьому аналізі, визначено, що до низькоефективних входять підприємства невеликих розмірів. Тому, на нашу думку, на сьогодні необхідна інтеграція невеликих за розміром птахівничих підприємств у спілку птахівників Львівщини, мета яких – підвищення їх ефективності.

Членами і засновниками спілки є підприємства птахівничої галузі. На їх членські внески створено кооперативи, які діють як самостійні підприємства в межах спілки. Головою спілки на певний термін обирають одного з членів спілки (керівника одного з птахівничих підприємств).

Створені кооперативи в межах спілки діють на неприбутковій основі, що дає змогу засновникам спілки зменшити витрати на посередників, а це впливає на собівартість продукції. Тобто кооперативи співпрацюють з іншими підприємствами, закупають у них необхідні матеріали і без націнок постачають їх птахівничим підприємствам. Отже, за допомогою кооперативів, які займаються пошуком партнерів для співпраці, птахівничі підприємства мають змогу більше уваги приділяти виходу продукції на зовнішній ринок і розвивати стратегію ефективного функціонування птахівничої галузі. Створення інтеграційної системи за допомогою суб'єктів господарювання може бути одним із напрямів реалізації програми переходу птахівництва на інноваційну основу.

У межах горизонтальної, вертикальної та комбінованої інтеграції доцільно виділяти такі види інтеграційних об'єднань: виробнича інтеграція – передбачає взаємодію сільськогосподарських і переробних підприємств чи виробництв у вирощуванні та виробництві сільськогосподарської сировини, яка згодом надходить на промислову переробку; маркетингова інтеграція – створюють для збуту виробленої продукції та постачання необхідних засобів виробництва; фінансово-кредитна інтеграція

– передбачає об'єднання суб'єктів ринкових відносин з метою акумулювання грошових активів для подальшого розвитку аграрного виробництва; освітньо-консультативна інтеграція – спрямована на обмін досвідом між працівниками різних господарських одиниць, підвищення рівня кваліфікації робітників тощо; комплексна інтеграція – поєднує всі перелічені види [5, с. 213].

Використання різноманітних форм інтеграційних об'єднань у птахівництві створює передумови для підвищення продуктивності праці, зниження собівартості продукції, зростання дохідності й конкурентоспроможності галузі.

За ефективної організації інтеграційна форма господарювання вирішує низку проблем:

- поєднує інтереси виробників кінцевої продукції та інших рівнів виробничого ланцюга;
- збільшує обсяги виробництва сировини, що дає змогу працювати на максимально завантажених потужностях переробним підприємствам, поліпшити якість продукції, знизити її собівартість, на основі чого зросте конкурентоспроможність виготовленої продукції;
- стимулює інвестування капіталу переробних підприємств у сировину;
- поліпшує прогнозування та планування діяльності переробних підприємств.

Підвищення ефективності роботи птахівничих об'єднань інтеграційного типу з виробництва м'яса птиці та яєць повинно ґрунтуватися на основі нового розуміння економічного зростання, а також кращої організації маркетингу. Оскільки готову продукцію потрібно реалізувати, не менш важливе вдосконалення системи збуту, а зробити це можна за допомогою створення ринкової інфраструктури, яка й сприятиме продажу продукції птахівництва. Усе це треба здійснювати під кваліфікованим керівництвом професійних кадрів.

На нашу думку, вдосконалення ринкового механізму галузі через регулювання не лише з боку держави, а й за допомогою інтеграційних об'єднань дасть змогу: збільшити можливості просування конкурентоспроможної продукції птахівництва на ринок; підвищити ефективність застосування трудової й технологічної дисципліни, виробничого потенціалу; нагромаджувати фінансові ресурси для реалізації основних напрямів розвитку галузі; об'єднати в єдине ціле виробництво, переробку і збут продукції.

Зарубіжний досвід показує, що динамічний розвиток вертикальних зв'язків у бройлерному виробництві агропродовольчої системи у США призвів до активного застосування виробничих контрактів і об'єднань під єдиною власністю, що дало поштовх впровадженню нових технологій, підвищенню рівня виробництва і реалізації у продуктивній вертикальній системі. У 2000 році у бройлерному виробництві у США функціонувало 54 вертикально інтегровані компанії, 10 з яких продали приватним багатогалузевим холдингам тільки в середині 90-х років XX ст. Ці 10 інтегрованих компаній контролюють понад 53% бройлерного виробництва [1, с. 517].

В Україні рівень інноваційного забезпечення сприяв формуванню таких інтегрованих структур, як Миронівський хлібопродукт (ТМ “Наша ряба”) та ТОВ

“Комплекс Агромарс” (ТМ “Гаврилівські курчата”), обсяги виробництва яких становлять майже 70% [4, с. 2].

Миронівський хлібопродукт – вертикально інтегрована компанія. Основною діяльністю групи підприємств, інтегрованих у Миронівський хлібопродукт, є птахівництво і виробництво продуктів з курятини, переважно під торговою маркою “Наша ряба”. За інформацією офіційного сайту [6], компанія вирощує сільськогосподарські культури для забезпечення власних комбикормових заводів, виробляє корми для власних двох батьківських і чотирьох бройлерних птахофабрик. Миронівський хлібопродукт контролює повний виробничий цикл – від маленького курчати до дорослої птиці та кінцевої продукції. Крім того, компанія здійснює дистрибуцію своєї продукції через власний парк вантажівок, розвиває мережу власних магазинів, через яку здійснюють продаж половини виробленої продукції.

Ще однією потужною інтеграційною торговельно-промисловою компанією є ТОВ “Комплекс Агромарс”, яка пропонує широкий асортимент продукції м’яса птиці (бройлерів) під торговою маркою “Гаврилівські курчата”. Ця компанія має великий досвід і значні досягнення у розведенні та утриманні високовиробничої племінної птиці м’ясної породи. Вона виробляє екологічно чисті, збалансовані корми. Використання сучасних технологій на підприємстві дає змогу здійснювати повний виробничий цикл – від отримання інкубаційних яєць і вирощування молодняку до повної переробки м’яса птиці.

Висновки. Отже, найхарактернішою особливістю інтеграції у галузі є побудова замкнутого виробничого циклу, починаючи від інкубації (в яєчному птахівництві) та селекції (у м’ясному птахівництві) й завершуючи реалізацією кінцевої готової продукції. При цьому необхідно здійснювати: концентрацію виробництва добового молодняку та інкубації яєць для подальшого вирощування птиці м’ясного та яєчного напрямів; виготовлення кормів високої якості, розширення асортименту продукції птахівництва; реалізацію кінцевої продукції споживачам через власні канали реалізації.

Бібліографічний список

1. Балашенко В. А. Вертикальная интеграция в бройлерном производстве агропродовольственной системы США / В. А. Балашенко, Н. Р. Руденко, О. А. Зеніна // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2008. – № 2. – С. 512-518.
2. Онищук О. Д. Теоретичні основи формування ринку інновацій в аграрній сфері / О. Д. Онищук // Проблеми трансформації соціально-економічної системи в Україні : зб. наук. пр. – Острог, 2004. – С. 248.
3. Пархомець М. К. Економічний механізм розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК Західного регіону України / М. К. Пархомець. – Тернопіль : Екон. думка, 2001. – 328 с.
4. Рябоконт Ю. О. Наукові розробки в годівлі птиці / Ю. О. Рябоконт, Н. І. Братишко // Сучасне птахівництво. – 2005. – № 7. – С. 1-3.
5. Саблук П. Т. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції : практ. посіб. / за ред. П. Т. Саблука. – К. : ІАЕ, 2000. – 556 с.
6. Офіційний сайт торгової марки «Наша ряба» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mhp.com.ua.

Булик О., Андрушко М., Зеліско Н. Налагодження інтеграційних зв'язків у птахопродуктовому підкомплексі

Розглянуто необхідність і можливість формування інтеграційних систем у процесі виробництва і реалізації м'ясної та ячної продукції птахівництва в сучасних ринкових умовах України. Обґрунтовано прагнення до об'єднання та кооперації невеликих за розміром підприємств птахівничої галузі. Наведено приклади ведення бізнесу великими птахівничими корпораціями.

Ключові слова: інтеграційні процеси, інтеграційні зв'язки, птахівництво, вертикальна інтеграція, інтеграційна модель.

Bulyk O., Andrushko M., Zelisko N. Setting integration ties in poultry production subcomplex

The necessity and possibility of forming integration systems in the production and sale of meat and eggs poultry products under the current market condition of Ukraine. This is explained by the desire for union and cooperation of small-sized enterprises poultry industry. The examples of business large poultry corporations are given.

Key words: integration processes, integration ties, poultry, vertical integration, integration model.

Булык О., Андрушко М., Зеліско Н. Установление интеграционных связей в птицепродуктовом подкомплексе

Рассмотрены необходимость и возможность формирования интеграционных систем в процессе производства и реализации мясной и ячной продукции птицеводства в современных рыночных условиях Украины. Объясняется стремление к объединению и кооперации небольших по размеру предприятий птицеводческой отрасли. Проведены примеры ведения бизнеса крупными птицеводческими корпорациями.

Ключевые слова: интеграционные процессы, интеграционные связи, птицеводство, вертикальная интеграция, интеграционная модель.